

Tussen tafellaken en servet

Hoe beschaafder de mens, hoe ingewikkelder zijn omgangsvormen en etiquette. Zo is het ook met tafelmanieren. Sommige zijn uit praktische overwegingen in het leven geroepen. Tijdens het tafelen mag je de medemens niet hinderen. Andere uit esthetische overwegingen: niet praten met volle mond.

Net als bestek is het servet van origine bedoeld als praktisch tafelgerei. Servetten moeten, volgens de etiquette, tijdens de maaltijd zo min mogelijk opvallen en moeten aan het begin van de maaltijd niet naast het bord maar op schoot worden gelegd – niet recht maar diagonaal gevouwen – om onverhoopt gemorst voedsel op te vangen. Servetten mogen alleen, en dan ook nog uiterst discreet, tevoorschijn komen om de mond af te vegen voor het nemen van een slok wijn om zo afdrukken op de glasrand te voorkomen.

Het is absoluut uit de mode om een servet met de punt bij de kraag of het décolleté in te steken of om de hals te knopen. Ook wordt het servet na afloop van de maaltijd niet weer in de originele staat teruggebracht, maar onopgevouwen naast het bord gelegd.

Vanuit de gedachte 'een mooi gevouwen servet maakt de lunch of diner net ietsje meer af' heeft het vouwen van servetten zich in de loop der tijd steeds meer tot een ware kunstvorm ontwikkeld. Thuis en in restaurants transformeren gastvrouwen en -heren servetten tot waaiers, rozenknoppen en zwanen. Hoe mooi deze goedbedoelde staaltjes van huisvlijt ook mogen zijn, het is geen garantie voor de kookkunsten van de chef. Sterker, in de horeca gold het artistiek opgevouwen servet – bij voorkeur oudroze van kleur – lange tijd als synoniem voor de middelmatige restaurantkeuken. De culi-recensenten klaagden: wel kunstzinnig gevouwen servetten, maar koken, ho maar!

De 'hogere horeca' dekt de tafels intussen weer met ouderwets wit tafellinnen. En servetten worden steeds vaker plat opgevouwen en zo onopvallend mogelijk rechts van het couvert neergelegd. Ook voor thuis is de servetten-origami inmiddels uit de mode. Daar werden in plaats van tafellinnen jarenlang alleen nog placemats gebruikt, en goedkope witte servetten van papier. Die zijn in de meeste supermarkten nog amper te koop.

Want de papieren vetopvanger is net als de kaars door fabrikanten en designers onder handen genomen. Te koop in allerlei soorten, kleuren én maten. Sommige exemplaren zijn zo groot uitgevallen dat je denkt dat de gastheer zich vergist heeft: is dit geen theedoek?